

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 67405/10
Branka TOPOLOVČAN
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel) zasjedajući 11. prosinca 2012. godine u vijeću koje čine:

gđa Isabelle Berro-Lefèvre, *predsjednica*,

gđa Nina Vajić,

g. Anatoly Kovler,

g. Khanlar Hajiyeu,

gđa Mirjana Lazarova Trajkovska,

gđa Julia Laffranque,

g. Linos-Alexandre Sicilianos, *suci*,

i g. Søren Nielsen, *tajnik Odjela*,

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen dana 4. listopada 2010. godine,

uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena država i odgovor na očitovanje koje je dostavila podnositeljica,

nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

1. Podnositeljica, gđa Branka Topolovčan, hrvatska je državljanica rođena 1962. godine i živi u Koprivnici. Pred Sudom je zastupa g. D. Ostović, odvjetnik iz Vinkovaca.

2. Hrvatsku vladu ("Vlada") zastupa njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

3. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi.

4. Dana 1. listopada 2008. godine Općinski sud u Koprivnici proglasio je podnositeljicu krivom za uzrokovanje smrti njezinog sina iz nehaja, ali joj nije izrekao kaznu jer je podnositeljica dovoljno pretrpjela zbog događaja o kojemu je riječ.

5. U istoj je odluci naloženo da troškovi postupka padaju na teret proračunskih sredstava Općinskog suda u Koprivnici temeljem članka 123. stavka 1. Zakona o kaznenom postupku.

6. Podnositeljica je 12. studenoga 2008. godine Županijskom sudu u Koprivnici uložila žalbu protiv te presude.

7. Međutim, 24. prosinca 2008. godine Županijski sud u Koprivnici odbio je podnositeljčinu žalbu i potvrdio presudu Općinskog suda u Koprivnici.

8. Dana 27. veljače 2009. godine podnositeljica je Općinskom sudu u Koprivnici podnijela zahtjev za naknadu troškova i izdataka nastalih u kaznenom postupku protiv nje. Ti su se troškovi i izdaci odnosili na troškove obrane po izabranom branitelju.

9. Dana 20. ožujka 2009. godine Općinski sud u Koprivnici odbacio je podnositeljčin zahtjev za naknadu troškova i izdataka kao nepravodoban. Mjerodavni dio odluke glasi:

“Sud smatra da branitelj optužene nakon primitka II-st. presude nije mogao podnijeti zahtjev za naknadom troškova, već da je to trebao učiniti prije donošenja I-st. presude, jer prema odredbi čl. 120. st. 2. ZKP-a u roku od tri mjeseca od dana dostave pravomoćne presude ovlaštena osoba ima pravo podnijeti samo zahtjev s podacima o visini troškova, ali ne i zahtjev za naknadom tih troškova.”

10. Podnositeljica u svojoj žalbi od 27. ožujka 2009. godine tvrdi da je odluka Općinskog suda u Koprivnici protivna mjerodavnim odredbama Zakona o kaznenom postupku i dobro utvrđenoj praksi domaćih sudova prema kojoj zahtjev za naknadu troškova i izdataka može biti podnesen u roku od tri mjeseca nakon pravomoćnosti presude.

11. Dana 11. svibnja 2010. godine tročlano sudsko vijeće Općinskog suda u Koprivnici odbilo je podnositeljčinu žalbu smatrajući kako troškove i izdatke obrane po izabranom branitelju treba snositi podnositeljica jer je proglašena krivom za djela za koja je bila optužena. Mjerodavni dio odluke glasi:

“... je potrebno napomenuti da je [prvostupanjskom] presudom ... pogrešno u smislu odredbe čl. 123. st. 1. ZKP-a odlučeno da troškovi kaznenog postupka padaju na teret proračunskih sredstava suda jer je osuđena proglašena krivim, pa se u pogledu troškova primjenjuje odredba čl. 122. ZKP-a, a ne odredba čl. 123. [tog Zakona]. .. u slučaju primjene čl. 122. st. 4. ZKP-a osuđena može biti oslobođena u cijelosti ili djelomično plaćanja troškova kaznenog postupka ... te nagrade i nužnih izdataka postavljenog joj branitelja. [Podnositeljčin odvjetnik] D.O. nije branitelj po službenoj

dužnosti, već njezin odabrani branitelj te njegovi troškovi, s obzirom na donošenje osuđujuće presude niti ne mogu biti podmirivani iz proračunskih sredstava ovog suda.“

B. Mjerodavno domaće pravo i praksa

Zakon o kaznenom postupku

12. Mjerodavni dio Zakona o kaznenom postupku ("Narodne novine", br. 110/1997, 27/1998, 58/1999, 112/1999, 58/2002, 62/2003, 178/2004 i 115/2006) glasi:

Članak 119.

“(1) Troškovi kaznenog postupka jesu izdaci učinjeni u povodu kaznenog postupka od njegova pokretanja do njegova završetka i izdaci za poduzete istražne radnje prije istrage.

(2) Troškovi kaznenog postupka obuhvaćaju:

(1) troškove za svjedoke, vještake, tumače i stručne osobe, troškove stenografiranja, tehničkog snimanja te troškove očevida;

(2) podvozne troškove okrivljenika;

(3) izdatke za dovođenje okrivljenika ili uhićene osobe;

(4) podvozne i putne troškove službenih osoba;

(5) troškove liječenja okrivljenika koji nema pravo na zdravstvenu zaštitu dok se nalazi u pritvoru ili zdravstvenoj ustanovi na temelju odluke suda, te troškove porođaja;

(6) paušalnu svotu;

(7) nagradu i nužne izdatke branitelja, nužne izdatke privatnog tužitelja i oštećenika kao tužitelja i njihovih zakonskih zastupnika te nagradu i nužne izdatke njihovih opunomoćenika;

(8) nužne izdatke oštećenika i njegova zakonskog zastupnika te nagradu i nužne izdatke njegova opunomoćenika.“

Članak 120.

„(1) U svakoj presudi i rješenju kojim se obustavlja kazneni postupak odlučit će se tko će snositi troškove postupka i koliki su.

(2) Ako nedostaju podaci o visini troškova, posebno rješenje o visini troškova donijet će istražni sudac, sudac pojedinac ili predsjednik vijeća kad se ti podaci pribave. Zahtjev s podacima o visini troškova može se podnijeti najkasnije u roku od tri mjeseca od dana dostave pravomoćne presude ili rješenja osobi koja ima pravo postaviti takav zahtjev.“

Članak 122.

„(1) Kad sud okrivljenika proglasi krivim, izreći će u presudi da je dužan naknaditi troškove kaznenog postupka.

...

(4) U odluci kojom rješava o troškovima sud može osloboditi okrivljenika obveze da naknadi u cijelosti ili djelomično troškove kaznenog postupka iz članka 119. stavka 2. točke 1. do 6. ovoga Zakona te nagradu i nužne izdatke postavljenog branitelja ako bi njihovim plaćanjem bilo dovedeno u pitanje uzdržavanje okrivljenika ili osoba koje je on dužan uzdržavati. Ako se te okolnosti utvrde nakon donošenja odluke o troškovima, predsjednik vijeća može posebnim rješenjem osloboditi okrivljenika dužnosti naknade troškova kaznenog postupka.“

Članak 123.

„(1) Kad se obustavi kazneni postupak ili kad se donese presuda kojom se okrivljenik oslobađa optužbe ili kojom se optužba odbija, izreći će se u rješenju, odnosno presudi da troškovi kaznenog postupka iz članka 119. stavka 2. točke 1. do 5. ovoga Zakona te nužni izdaci okrivljenika i nužni izdaci i nagrada branitelja padaju na teret proračunskih sredstava...“

Praksa Vrhovnog suda

13. Kad je kazneni postupak obustavljen zbog smrti okrivljenika, u odlukama br. Kzz-14/1998-2 od 16. rujna 1999. godine koja se odnosi na troškove i izdatke obrane po branitelju po službenoj dužnosti i I Kž 982/05–6 od 6. lipnja 2007. godine koja se odnosi na troškove i izdatke obrane po izabranom branitelju, Vrhovni sud presudio je da branitelj ne treba dostaviti zahtjev za naknadu troškova i izdataka prije donošenja prvostupanjske presude, već to treba učiniti u roku od tri mjeseca nakon što mu bude dostavljena pravomoćna presuda.

PRIGOVORI

14. Podnositeljica prigovara, temeljem članka 6., stavka 1. Konvencije i članka 1. Protokola br. 1. zbog toga što je njezin zahtjev za naknadu troškova i izdataka nastalih u kaznenom postupku protiv nje odbačen kao nepravodoban, protivno ustanovljenoj praksi domaćih sudova.

PRAVO

1. Članak 6., stavak 1. Konvencije

15. Podnositeljica se poziva na članak 6., stavak 1. Konvencije koji, u mjerodavnom dijelu glasi kako slijedi:

“Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ... svatko ima pravo da ... sud pravično ... ispita njegov slučaj ...“

16. Podnositeljica tvrdi da je pravomoćnom presudom Općinskog suda u Koprivnici naloženo da troškovi i izdaci kaznenog postupka protiv nje padaju na teret proračunskih sredstava suda temeljem članka 123., stavka 1. Zakona o kaznenom postupku. Međutim, njezin zahtjev za naknadu

troškova i izdataka za branitelja odvjetnika odbačen je kao nepravodoban, iako ga je dostavila u roku od tri mjeseca od pravomoćnosti presude.

17. Vlada tvrdi kako podnositeljica nema položaj žrtve jer nije dokazala da je uistinu platila troškove branitelja. Stoga nema ni aktivnu legitimaciju pred Sudom. U svakom slučaju, Vlada ističe kako prema mjerodavnom domaćem pravu podnositeljica ne može potraživati troškove i izdatke za obranu po izabranom branitelju, budući je proglašena krivom u kaznenom postupku koji se vodio protiv nje.

18. Sud nalazi da nije potrebno rješavati sve Vladine prigovore jer je zahtjev u svakom slučaju nedopušten iz sljedećih razloga.

19. Sud smatra kako postupak koji se odnosi na troškove i izdatke u ovom predmetu nije doveo do "optužbe za kazneno djelo" protiv podnositeljice. Međutim, imajući na umu odredbe članaka 122. i 123. Zakona o kaznenom postupku, ishod kaznenog postupka bio je odlučujući čimbenik u odnosu na podnositeljičina financijska očekivanja. Bilo je nužno da kazneni postupak završi bez osuđujuće odluke kako bi podnositeljica potraživala punu naknadu troškova i izdataka, ili da kazneni postupak završi osuđujućom odlukom, kako bi podnositeljica mogla biti oslobođena obveze naknade troškova i izdataka postupka. Stoga ova "građanska strana" postupka ostaje blisko povezana s kaznenom stranom (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Calvelli i Ciglio protiv Italije* [VV], br. 32967/96, stavak 62., ECHR 2002-I i *Mamič protiv Slovenije* (br. 2), br. 75778/01, stavak 27., ECHR 2006-X (izvaci)).

20. Sud u tom pogledu primjećuje kako je podnositeljičin zahtjev za naknadu troškova i izdataka povezan samo s troškovima obrane po izabranom branitelju u kaznenom postupku u kojem je proglašena krivom za djela za koja je bila optužena, ali u kojem domaći sudovi nisu izrekli kaznu jer je podnositeljica bila dovoljno pretrpjela zbog događaja o kojima je riječ.

21. Sud primjećuje kako članak 123., stavak 1. Zakona o kaznenom postupku predviđa naknadu troškova i izdataka za rad izabranog branitelja samo u slučaju kad je kazneni postupak obustavljen ili kad je donesena oslobađajuća presuda ili presuda kojom se optužba odbija. Uz to, članak 122. stavci 1. i 4. Zakona o kaznenom postupku propisuju da okrivljenik koji je proglašen krivim u kaznenom postupku može biti oslobođen obveze naknade troškova i izdataka kaznenog postupka, ali ne može biti oslobođen plaćanja troškova svoje obrane po izabranom branitelju (vidi stavak 12.).

22. Sud je u ovome predmetu svjestan očito pogrešne prvostupanjske odluke Općinskog suda u Koprivnici koja se odnosi na podnositeljičin zahtjev za naknadu troškova njezine obrane. Kad je odbacio podnositeljičin zahtjev kao nepravodoban, sud je svoju odluku temeljio na članku 123., stavku 1. Zakona o kaznenom postupku, iako je podnositeljica u stvari proglašena krivom u kaznenom postupku protiv nje i stoga uopće nije imala pravo potraživati troškove i izdatke za obranu po izabranom branitelju. Stoga odredba kojom se određuje rok u kojem se može postaviti zahtjev za naknadu troškova i izdataka za obranu po izabranom branitelju nije bila primjenjiva na podnositeljičin zahtjev. Međutim, ta je pogreška ispravljena

u odluci kojom je Općinski sud u Koprivnici odlučio o žalbi, koja se izričito poziva na članak 122., stavke 1. i 4. Zakona o kaznenom postupku pri odbacivanju podnositeljičinog zahtjeva za naknadu troškova i izdataka njezine obrane (vidi stavak 11.).

23. Nadalje, prema članku 19. Konvencije, Sud ima zadatak osigurati poštivanje obveza koje su preuzele stranke Konvencije. On osobito nije nadležan rješavati zahtjev u kojem se navodi kako su domaći sudovi počinili pravnu ili činjeničnu pogrešku, osim ako smatra da se kod tih pogrešaka moglo raditi o mogućoj povredi prava i sloboda zajamčenih Konvencijom (vidi predmet *Garcia Ruiz protiv Španjolske* [VV], br. 30544/96, stavak 28., ECHR 1999-I). Sud u ovom predmetu smatra kako podnositeljičini prigovori ne ukazuju na proizvoljnost.

24. Slijedi da je ovaj prigovor očigledno neosnovan i da ga treba odbiti u skladu s člankom 35., stavcima 3.(a) i 4. Konvencije.

2. Članak 1. Protokola br. 1.

25. Podnositeljica prigovara i temeljem članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju koji glasi kako slijedi:

“Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije lišiti svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.“

26. Sud primjećuje u ovom predmetu kako je podnositeljica osuđena pravomoćnom presudom u kaznenom postupku koji se vodio protiv nje i kako prema mjerodavnom domaćem pravu nije imala pravo na naknadu troškova i izdataka za obranu po izabranom branitelju. Sud u takvim okolnostima ne smatra da je došlo do bilo kakvog miješanja države u podnositeljičino vlasništvo u smislu članka 1. Protokola br. 1.

27. Slijedi da ovaj prigovor treba odbiti na temelju članka 35., stavaka 3. i 4. Konvencije.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

Utvrđuje da je zahtjev nedopušten.

Søren Nielsen
tajnik

Isabelle Berro-Lefèvre
predsjednica